

Kommentarer til "Ny strategi for dansk udviklingspolitik"

Vedr. styrkelse af retssikkerhed, ejendomsret, beskatning, realkredit, byudvikling, arealforvaltning og opbygning af infrastruktur

Til Udviklingsminister Søren Pind

Dato: 15. april, 2010

Udarbejdet af Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitet

Det er forfriskende at udviklingspolitikken bliver grundigt revideret, og at der i den nye strategi sættes fokus på de helt grundlæggende forudsætninger for udvikling: at der forudsættes et partnerskab i udviklingen baseret på respekt for grundlæggende principper; og at strategien prioriterer bistand til at skabe bedre forudsætninger for vækst og udvikling.

Blandt de forudsætninger for udvikling og vækst, som udviklingsbistanden fremtidigt prioriterer, er der nogle gennemgående temaer med et stort udviklings potentiale, der alle har nær tilknytning til ejendomsrettigheder og arealforvaltning. Derfor ses der en mulighed for med en dansk indsats på forholdsvis få nøgle områder at kunne opnå resultater indenfor flere af strategiens målsætninger.

Udvalgte dele af strategien (med vægt på Kapitel 3) er derfor kommenteret og suppleret med begrundede forslag til indsatsområder vedrørende de basale funktioner, der potentielt kan styrke retssikkerhed, bidrage til en ansvarlig og effektiv offentlig sektor, bedre kvalitet i byudvikling og naturforvaltningen, samt ikke mindst bidrage til en lokal finansiering af væksten. Der argumenteres tillige for, at der i Danmark netop findes stærke kompetencer på disse områder.

Fællesnævner for en hel række af strategiens indsatsområder er spørgsmål om jord- og ejendomsforhold. Det gælder:

1. Decentralisering, lokal forvaltning og beskatning
2. Urbanisering, byudvikling og infrastruktur
3. Økonomisk vækst, boligsektoren og boligfinansiering
4. Landbrugssektor udviklingen og beskyttelse af rettigheder for udsatte grupper
5. Natur- og resourceforvaltning
6. Korruptionsbekæmpelse og transparens
7. Opbygning af retssystemer og lighed for loven

Jord og fast ejendom udgør den allerstørste del af et lands reale aktiver, ligesom bolig og ejendom typisk udgør langt hovedparten af den enkelte borgers værdier, hvor beskedne de end måtte være. I uformelle økonomier er denne tendens forstærket af, at der er få alternative investeringsmuligheder og følgelig et stort pres på fast ejendom som investerings- og spekulations objekt, hvilket presser priserne op og øger uligheden i samfundet. Desuden er området særligt udsat for "land grabbing" og korruption. Således medfører manglende formelle systemer og retshåndhævelse ulighed, som der står skrevet i Jyske lov (1241): "*Var der ikke lov i landet, da havde den mest, som kunne tilegne sig mest.*" Denne tendens kan modvirkes ved at opbygge ordnede ejendomsforhold med lovgivning og systemer til sikring af rettigheder.

Decentralisering forudsætter lokal beskatning, hvoraf beskatning af ejendom og tilhørende brugsafgifter vil være en vigtig del, dels fordi de kan pålignes efter rimelige hensyn til værdi/betalingsevne, dels er vanskeligere at undslippe, da beskatningsobjektet er synligt og immobilt. Til sikring af lokal økonomisk bæredygtighed kræves derfor enkle og basale registre, som foruden beskatning tillige kan tjene mange andre nyttige formål. Beskatning af fast ejendom kan også være med til at tage toppen af spekulationspresset, samt generere midler til opbygning af nødvendig infrastruktur og service.

Høj urbaniseringsrate forårsaget af vandring fra land til by og befolkningsvækst medfører et pres på jord til byudvikling i store dele af Afrika. Uden effektiv arealforvaltning og styring af byudviklingen opstår slum og uhensigtsmæssig arealanvendelse, uøkonomisk (efterfølgende behov for) etablering af infrastruktur, manglende kvalitet, dårlige levevilkår, frit råderum for boligspekulanter, etc. Bedre byudvikling forudsætter en mere effektiv forsyning af jord til byudvikling og til infrastruktur. Effektiv styring af byudvikling

forudsætter først og fremmest politisk vilje til at føre en nødvendig jordpolitik, men også at der er fungerende areal og planlovgivning med effektiv administration, herunder informationssystemer.

Det foreslås, at det også er af relevans for UM strategiens vækst mål, at der sættes fokus på boligsektorens betydning for udviklingen (foruden landbruget), både på grund af boligers betydning for den enkeltes velfærd, og boligsektorens rolle som muligt (konjunktur)lokomotiv for den økonomiske udvikling.

Investeringer i boliger forudsætter først og fremmest finansiering, og vil i givet fald give mulighed for udvikling af en lokal håndværker og byggeindustri, et område hvor Danmark naturligvis har særlige kompetencer indenfor bæredygtigt byggeri og planlægning af stor relevans for udvikling i andre lande. Men større og længere boligkredit forudsætter formaliserede rettigheder til ejendommen og mulighed for sikring af pant i fast ejendom. Også på dette område er der et stort potentiale for at yde bistand med en forstærkende økonomisk udviklingseffekt. Det ses således, at formalisering af rettigheder er centralt for udvikling af realkredit, men det skal bemærkes, at forskellige former for boligfinansiering egner sig til forskellige social-økonomiske segmenter, og at tilpasninger må ske gradvist efter forholdene. Forskellige finansieringsformer vil åbne mulighed for flere at klatre op af boligstigen, uden først at have sparet alt op.

Den danske realkredit model har vist sig som en af verdens bedste og billigste, og åbner mulighed for bredere adgang til kredit, forudsat at der eksisterer det nødvendige lovgrundlag, og den nødvendige infrastruktur – såvel finansiel som på tinglysningsområdet.

Natur og ressourceforvaltning er et andet område, som forudsætter areallovgivning og en effektiv forvaltning baseret på tilstrækkeligt informationsgrundlag, og hvor samtidigt den danske tradition for folkelig deltagelse er særdeles relevante. Respekt for oprindelige folks rettigheder knytter sig ofte til komplekse spørgsmål af politisk, økonomisk og historisk karakter.

Rovdrift på naturressourcer hænger ofte sammen med manglende håndhævelse af rettigheder og restriktioner, eller med magtfulde politiske interesser. Nedslidning af områder og natur sker også, hvor den sociale orden er brudt sammen. Derfor kan udpining af områder og ressourcer både være forårsaget af manglende (eller manglende håndhævelse af) retsorden, og af klimatiske ændringer. Der kan således være behov for at styrke naturforvaltningen i praksis, samtidigt med at den grundlæggende lovgivning moderniseres og kapaciteten styrkes indenfor f.eks. planlægning og tilhørende areal informationssystemer.

I mange lande drejer en meget stor del af tvister sig om jord og ejendomsretslige forhold, som såvel belaster den enkelte borger, og som kan tynde eller blokere retssystemet. En indsats med at afklare ejendomsforholdene, og løse grundlæggende problemer i de administrative- juridiske system, kan derfor potentielt aflaste hele retssystemet, og dermed forbedre adgangen dertil i andre søgsmål. Særligt påtrængende er det at sikre kvindernes rettigheder, der ofte har at gøre med privatretlige spørgsmål (arv), f.eks. gennem et mere effektivt retssystem (Kap. 5).

Det ses således, at mange centrale indsatsområder i udviklingsstrategien er forbundne, og at de vil kunne nyde fremme gennem en styrkelse af de formelle rettigheder og opbygning af basale registre i en koordineret process.

Til eksempel vil en systematisk opbygning af et adressesystem kunne understøtte en opbygning af de grundlæggende administrative systemer, som både kan øge effektiviteten i lokal forvaltning og bedre borger service. Enkle systemer, der som et minimum muliggør en identificering af borgere og hvor de bor, understøtter udvikling af mange af de overstående delkomponenter i udvikling af en effektiv og ansvarlig regeringsførelse. Korruption kan f.eks. forebygges ved transparens og organisering af forvaltningen.

Mens den logiske sammenhæng mellem udvikling og spørgsmål om jord og ejendomsforhold ikke er vanskelig at få øje på, står emnets betydning i grel kontrast til de faktiske forhold i en meget stor del af verden, specielt i Afrika. Samtidigt står der kompetencer til rådighed i Danmark inden en rig palette af temaområder, der har med bolig, miljø- og ejendomsforhold at gøre, eksempelvis på Aalborg Universitet, der står til rådighed med anvendelse af ny teknologi og innovative løsninger (s. 15).

Strategiens **"Lokale rammer skal understøtte økonomisk vækst"** (p. 14) er en rammende overskrift for dette.

Uddrag af Ny strategi for dansk udviklingspolitik med fremhævelser:

”Lokale rammer skal understøtte økonomisk vækst

Økonomisk vækst drevet af den private sektor kræver, at det er attraktivt at investere og drive virksomhed i et land – også for udenlandske investorer. Det forudsætter, at der er økonomisk stabilitet og frihed, retssikkerhed, en ansvarlig og effektiv offentlig sektor, tilstrækkelig infrastruktur og en sund, veluddannet arbejdskraft. Danmark vil i dialogen med det enkelte partnerland fokusere på, hvor udfordringerne for den private sektor er størst. Det kan være manglende adgang til finansielle ydelser, utilstrækkelig infrastruktur, ustabil energiforsyning, lav kapacitet til at udnytte ny forskning og teknologi, eller manglende håndhævelse af lovgivning og privat ejendomsret.

Fremme og håndhævelse af privat ejendomsret eller brugsret er afgørende for den enkeltes incitament til at investere i jord og anden ejendom. Det er samtidig en forudsætning for den enkelte borgers adgang til kredit. Når den enkelte får mulighed for at stille sin ejendom som sikkerhed for et lån, frigøres ressourcer til at investere fremadrettet og derved øge produktiviteten. Adgang til et velfungerende, ukorrumpert og upartisk retssystem gør det mere attraktivt at operere i den formelle økonomi, hvor det at kunne gå rettens vej og løse konflikter, er med til at frigøre et ellers uudnyttet potentiale. Når en større del af befolkningen flyttes ud af den uformelle og ind i den formelle økonomi øges beskatningsgrundlaget. Dermed er flere med til at bidrage til landets udvikling.” (s. 14)

”I mange udviklingslande er potentialet for fattigdomsorienteret økonomisk vækst størst inden for landbrugs- og agroindustrien. Fattige jordbrugere skal kædes sammen med forarbejdningsvirksomheder og have adgang til ny viden og teknologi, kredit og servicevirksomheder for at kunne commercialisere deres produktion og øge deres indkomster. Afhængig af lokale forhold vil andre brancher også kunne bidrage med vigtig beskæftigelse. Produktions- og servicevirksomheder skal have adgang til finansielle ydelser og markedsinformation for at kunne investere og udvikle sig og derved skabe flere arbejdspladser.” (s. 15.)

”Økonomisk vækst øger skattegrundlaget i det enkelte land. Det skal udnyttes til at finansiere bedre udvikling for landets borgere. Danmark vil støtte opbygningen af mere effektive skattesystemer, så partnerlandene bliver i stand til på sigt selv at finansiere offentlige udgifter til blandt andet sundhed, uddannelse, infrastruktur, vand og sanitet. Et større skattegrundlag skaber også mulighed for tiltag, der kommer de fattigste til gode. Midler, der illegalt unddrages beskattning, skal opfanges og indgå i landenes egen finansiering af udvikling. Indtægter fra udvinding af naturressourcer skal komme hele samfundet til gode. Danmark vil støtte internationale tiltag til at modvirke skattely og illegale finansielle overførsler.” (s. 16)

”Bekæmpe korrupktion i alle former og på alle niveauer i samfundet ”, (s. 17)

”Gennem udviklingssamarbejdet vil vi fremme samarbejdspartneres vilje og evne til at efterleve de menneskeretlige forpligtelser og støtte lande, der har vilje, men ikke kapacitet til at sikre borgerne grundlæggende rettigheder og friheder. Danmark vil styrke de grundlæggende principper for retsstaten og bidrage til at opbygge velfungerende retssystemer i partnerlandene. Nem og sikker adgang til retssystemet er fundament for økonomisk velstand i et samfund - og skal derfor øges for alle i samfundet. Der skal sikres lige rettigheder for fattige og marginaliserede grupper, herunder oprindelige folk.” (s. 18)

”Effektiv og ansvarlig regeringsførelse

God regeringsførelse er afgørende for at skabe gunstige rammevilkår for den private sektor og effektiv levering af serviceydelser. Kvaliteten af den offentlige sektor, forvaltningen af samfundets ressourcer og mulighederne for at investere i uddannelse, sundhed og infrastruktur er afgørende for at bekæmpe fattigdom og fremme bæredygtig udvikling. Danmark vil bidrage til at forbedre regeringsførelsen i partnerlandene. Den offentlige sektor skal kunne dække befolkningens basale behov og skabe de nødvendige rammer for vækst og udvikling og et friere samfund. Vi vil styrke decentralisering, forvaltning af samfundets ressourcer samt skattesystemerne, så den offentlige sektor mere effektivt kan levere serviceydelser til befolkningen. Myndigheder er til for borgerne og skal stå til ansvar over for parlament og ultimativt befolkning. Danmark vil derfor sætte fokus på gennemsigtighed, ansvarlighed og uafhængig kontrol. Vi vil arbejde for, at parlamenter, borgere, civilsamfund, den private sektor og medier får bedre adgang til information og dermed bedre muligheder for demokratisk kontrol. Større offentlighed om lovgivning, offentlige udgifter og administrative procedurer giver den enkelte borger bedre muligheder for at kræve sine rettigheder og holde politikere og embedsmænd ansvarlige, hvis der sker misbrug af magt eller offentlige midler.” (ss. 18-19)

Korrupktion skal bekæmpes

”I samarbejde med partnerlandene vil vi følge udviklingen inden for menneskerettigheder, demokrati, god regeringsførelse og korrupktion tæt. Vi vil nøje følge landenes fremskridt inden for eksempelvis politiske rettigheder, retsstatsprincipper og korrupktionsbekæmpelse og sætte mål for udviklingen på områderne.” (s. 19)

”Kvinder skal på lige fod med mænd sikres adgang til og kontrol over ressourcer såsom jord og finansielle ydelser. Respekt for privat ejendomsret for både mænd og kvinder er afgørende for, at kvinder også har frihed til og mulighed for at bidrage til velfærd og velstand.” (s. 22)